

Hallituksen esitys HE 236/2021 vp – lakivaliokunnan asiantuntijakuuleminen 11.2.2022

Pääsihteeri Niko Jakobsson, Suomen Asianajajaliitto

© Suomen Asianajajaliitto

Hallituksen esitys HE 236/2021 vp

- Asianajajaliitto pitää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tärkeänä yhteiskunnallisena tavoitteena ja rahanpesusäätelyn osittaisuudistusta valmistelleen työryhmän ehdotusta hallituksen esitykseksi pääsääntöisesti kannatettavana.
- Asianajajaliitto on 9.2.2021 toimittanut Eduskunnan lakivaliokunnalle kirjallisen asiantuntijalausunnon, minkä lisäksi se viittaa Valtiovarainministeriölle 8.10.2021 antamaansa lausuntoon.
- Asianajajaliitto kiinnittää erityistä huomiota **määräyksenantovaltuutukseen.**

Määräyksenantovaltuutus

- Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta annetun lain ("rahanpesulaki") 9 luvun 6 §:ssä säädetty **määräyksenantovaltuutus koskee ainoastaan viranomaistahoja, minkä vuoksi Suomen Asianajajaliitto ei voi antaa sitovia määräyksiä rahanpesulain mukaisille valvottavilleen eli asianajajille.**
- VM:n työryhmä esitti hallituksen esitysluonnokseen (VM julkaisuja 2021:45) määräyksenantovaltuutusta Suomen Asianajajaliitolle **asettaakseen rahanpesulain mukaiset valvottavat eli asianajajat samaan asemaan muiden rahanpesulainsäädännön nojalla valvottavien kanssa.** Toisaalta Asianajajaliitto voi asianajajista annetun lain perusteella antaa tiukempia velvoitteita (hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet, Asianajajaliiton valtuuskunnan hyväksymät muut asianajajia velvoittavat ohjeet) jo nykyainsäädännön mukaan asianajajille.
- **Työryhmän ehdotus määräyksenantovaltuutuksesta oli lainsäädännön jatkovalmistelussa poistettu** hallituksen esityksestä johtuen lausuntopalautteesta, jonka mukaan Asianajajaliitto ei ole perustuslain 80 §:ssä tarkoitettu viranomainen eikä sille siten voisi säätää oikeutta perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettujen oikeussääntöjen antamiseen. **Asiaa ei ollut tarkemmin perusteltu.**

Suomen Asianajajaliitto

- Suomen Asianajajaliitto on **julkisoikeudellinen yhteisö**, joka on **perustettu** asianajajista annetulla lailla (496/1958) ja jonka **säännöt oikeusministeriö on vahvistanut** (540/2012).
- Asianajajaliiton hallitus käyttää lakiin perustuvaa **julkista valtaa** hyväksyessään asianajajajäseniä Asianajajaliiton jäseneksi, erottaessaan asianajajan Asianajajaliitosta sekä poistaessaan heidät julkisesta asianajajaluettelosta. Toimiessaan näissä tehtävissä, Asianajajaliiton hallituksen jäsenet toimivat **vir kavastuulla** (AAL 6 §).
- Asianajajaliiton yhteydessä asianajajalain mukaan toimiva valvontalautakunta käyttää **julkista valvontavaltaa** ja määrää kurinpidollisia seuraamuksia asianajajille, julkisille oikeusavustajille ja luvan saaneille oikeudenkäyntiavustajille. Ratkaistessaan valvonta- ja palkkioritoja valvontalautakunnan jäsenet toimivat **tuomarinvastuulla** (AAL 7 k §).
- **Oikeuskansleri valvoo Asianajajaliiton ja valvontalautakunnan toimintaa**, OKA:lla on oikeus saattaa valvonta-asia vireille valvontalautakunnassa ja hakea muutosta AAL 7 ja 9 §:ssä tarkoitetuissa asioissa annetuista hallituksen ja valvontalautakunnan päätöksistä (AAL 6 ja 10 §).
- Asianajajaliiton julkioikeudellista luonnetta sekä julkisen vallan käyttöä osoittavat julkiset hallintotehtävät ja tehtävien hoitamista koskevat menettelysäännöt on kuvattu seikkaperäisemmin lakivaliokunnalle toimitetussa kirjallisessa asiantuntijalausunnossa.

Suomen Asianajajaliitto rahanpesulaissa tarkoitettuna valvojana

- Asianajajaliiton hallitus valvoo, että asianajajat noudattavat rahanpesulakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä (ResL 7 luku 1 §).
- **PeVL 13/2019:** EU-tuomioistuimien on katsonut, että asianajajan on oltava riippumaton suhteessa julkiseen valtaan, muihin toimijoihin ja ulkopuolisiin (asia C-309/99, Wouters, 102 kohta). EU-tuomioistuin on myös katsonut, että käsitys asianajajakunnasta riippumattomana ja oikeudenhoidon etujen mukaisesti toimivana ammattikuntana, jota valvotaan yleisen edun nimissä asetettujen ammattieettisten ja kurinpitosääntöjen kautta, on osa unionin oikeusjärjestystä (asia C-155/79, AM & S Europe v. Komissio, 24 kohta ja asia C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals ja Acros Chemicals v. Komissio ym., 42 kohta)
- **KKO:2009:10:** Hyvä asianajajatapa asettaa asianajajille pitemmälle meneviä velvollisuuksia kuin asianajotehtävän suorittamista koskevat lain säännökset. Sen sisältö kehittyy ja täsmentyy toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten johdosta. Tähän nähden hyvän asianajajatavan valvonta onkin lähtökohtaisesti uskottu asianajajalaitokselle itselleen ja sen piirissä toimivalle valvontalautakunnalle. - - Tuomioistuimet toimivat valvonta-asioissa oikeussuojaa takaavina valitusasteina. Niissä korostuvat kysymykset kurinpitratkaisujen mahdollisesta kohtuuttomuudesta tai ilmeisestä virheellisyydestä sekä ihmis- ja perusoikeuksien asettamien vaatimusten täyttymisestä valvonta-asiaissa.

Muutosesitys hallituksen esitykseen

- Suomen Asianajajaliitolle, joka lakisääteisenä julkisoikeudellisena yhteisönä valvoo ja sääntelee asianajajia, **ehdotetaan työryhmän esittämällä tavalla (VM julkaisu 2021:45) säädettäväksi** rahanpesulain 9 luvun 6 §:ssä rahanpesun estämisen määräksenantovaltuus valvottavilleen riskitekijöistä, jotka ilmoitusvelvollisen on otettava huomioon sekä rahanpesulaissa tarkoitetuista yksinkertaisen ja tehostetun asiakkaan tuntemisen menettelyistä.

Muutosesitys hallituksen esitykseen

- **Yleisperustelut** kirjallisessa asiantuntijalausunnossa lakivaliokunnalle.
- **Säännöskohtaiset perustelut** – muutosehdotus VM:n työryhmämietinnön 2021:45 mukaan
 - Lakiehdotus 1. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta

9 luku 6 §. Määräyksenantovaltuus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Asianajajaliitolle annettaisiin valvontaviranomaisia vastaava oikeus antaa säännöksessä tarkoitettuja tarkempia määräyksiä 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuista riskitekijöistä, jotka ilmoitusvelvollisen on otettava huomioon, ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettua tehostetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista suurempaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin.
- **Säädösosa** – muutosehdotus VM:n työryhmämietinnön 2021:45 mukaan, korjattu vain systematiikkaan liittyvä kirjoitusvirhe Asianajajaliitto > asianajajayhdistys (muutos olemassa olevaan lakiin lihavoitu)
 - Lakiehdotus 1. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta

9 luku 6 § Määräyksenantovaltuus

Valvontaviranomaiset ja asianajajayhdistys voivat antaa tarkempia määräyksiä 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista riskitekijöistä, jotka ilmoitusvelvollisen on otettava huomioon, sekä 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettua yksinkertaistetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista vähäisempään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin, ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettua tehostetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista suurempaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin.